

There are no translations available.

Шмалько О.А.

Завідуюча відділом новітньої та сучасної історії

Нікопольського краєзнавчого музею

м. Нікополь, Україна

Біографія

Переклад з російської: Стрілецька М.В.

Матеріал надано в авторській редакції

Носаль Євдокія Іванівна

В наші дні складно відшукати яку-небудь сферу діяльності, де б не брали участь жінки. Проте так було не завжди. Був час, коли жінкам доводилося відстоювати своє право на улюблене заняття, професію, право захищати Батьківщину. Сильні духом і наполегливі підкорювали нові вершини, часто проявляючи героїзм нарівні з чоловіками. Такою була одна з видатних жінок Нікополя - Євдокія Іванівна Носаль.

Носаль Євдокія Іванівна і Е.І. Носаль народилася 13 березня 1918 року в с. Бурчак, нині Михайлівського району Запорізької області. Свої молоді роки Євдокія Іванівна зв'язала з Нікополем. Вчилася в Нікопольському педучилищі, була активною студенткою, займалася спортом, брала участь в самодіяльності (музей педучилища і зараз зберігає пам'ять про свою вихованку).

Коли в 1936 році в Нікополі відкрився аероклуб Осоавіахіму, Євдокія Носаль стала його курсантом. Після закінчення Херсонської авіашколи в 1940 році, працювала інструктором-пілотом в рідному Нікопольському аероклубі. З самого початку Великої Вітчизняної війни, в 1941 році, Євдокія Іванівна пішла служити до лав Радянської Армії. Була заступником командира ескадрильї знаменитого жіночого гвардійського полку нічних бомбардувальників 4-ої повітряної армії Північно-кавказького фронту. Це був перший в історії авіації жіночий полк.

У квітні 1943 року екіпажі цього полку часто вилітали на бойові завдання під Новоросійськ. Ночі тоді стояли місячні, світлі. Німці користувались цим, посилаючи проти радянських льотчиків своїх винищувачів. В одну з таких ночей і загинула вихованка Нікопольського аероклубу Дуся Носаль.

Перед нічним стартом Євдокія читала лист від подруги. Бойовий літак підготували до вильоту і штурман Ірина Каширіна покликала льотчика. Вони летіли під Новоросійськ. Щоб підійти до міста, треба було здолати гори, над якими буяли сильні низхідні потоки повітря, літак неблаганно «підсмоктувало» до землі. Проте, завдяки своєму досвіду, льотчиця впевнено справлялася з підступною стихією.

Виконавши завдання, літак ліг на зворотний курс. Усе йшло нормально. Як завжди в небі танцювали промені прожекторів, внизу розлючено гавкали зенітки. Бій як бій. Таких на рахунок екіпажу немало. Часом бувало і складніше.

Тут раптом літак гойднуло, і він прошмигнув вниз, немов провалився до ями. Проте, Євдокії вдалося вирівняти машину, незважаючи на потужні низхідні потоки повітря, які притискували маленький У-2 до землі. Стало ясно, що перескочити гірську грядку не вдасться. Необхідно було повернутися назад, щоб набрати потрібну висоту. Був ризик, що німці виявлять літак - його видавало блакитне полум'я з патрубків, проте збавити швидкість не представлялося можливим. Машина падала вниз.

При розвороті Ірина Каширіна помітила ворожий об'єкт і, коли він стрілою проносився повз їх літак, по очах різнув спалах розриву снаряда. Каширіну на мить засліпило. Машина почала безладно падати. Ірина окликнула Євдокію, але та мовчала. Штурманові довелося взяти управління. Літак нехотя вирівнявся, прийнявши нормальне положення. Але штурвал піддавався важко. Ірина побачила, що льотчиця раз у раз сповзала з сидіння, притискуючи його своїм тілом.

Каширіна підвелася, лівою рукою узяла подругу за плече і підтягнула до себе, іншою рукою повела літак. Розгорнулася і повела машину до лінії фронту.

Коли У-2 насилу «перетягував» через передові позиції, німці виявили його і обстріляли ураганним вогнем. Але цю перешкоду було здолано.

На своєму аеродромі відразу помітили, що з літаком щось не добре. Він кілька разів заходив на посадку, проте не міг приземлитися. Тільки при шостій спробі нарешті сів. Коли до літака підбігло декілька подруг-льотчиць на чолі з командиром полку Бершанською, Іра Каширіна тихим, тремтячим голосом повідомила, що Дуся Носаль вбита.

Так пішла від нас одна з кращих льотчиць - Євдокія Носаль. Вона загинула під час свого 354-го бойового вильоту. Мріяла стати першим «тисячником» в полку і досягла б свого, якби ворожий снаряд не обірвав її життя.

Євдокія Іванівна Носаль була першою у своєму полку, кому присвоїли звання Героя Радянського Союзу (посмертно, 24.05.1943 р.), і першою льотчицею Великої Вітчизняної війни, удостоєної цього вищого військового звання.

М. Нікополь. Парк Перемоги. Алея Слави. 2011 р. і

і **На нашому сайті Ви можете дізнатися більше про історію Нікопольщини:**

- [Історія Нікопольщини](#)

і і і і і [У разі використання матеріалів цього сайту активне посилання на сайт обов'язкове](#)